

University of Groningen

The aspectual usage of the dynamic infinitive in Herodotus

Stork, Peter

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1982

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Stork, P. (1982). *The aspectual usage of the dynamic infinitive in Herodotus*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING

Het doel van deze studie is het leveren van een bijdrage tot het onderzoek naar de semantische waarde van de aspect-oppositie tussen praesens- en aoristus-stam in het Grieks.

In Hoofdstuk I wordt de omvang van het te bestuderen materiaal gedefinieerd. Het 'ruwe' materiaal bestaat uit alle infinitivi die voorkomen in de *Historiën* van Herodotus volgens de uitgave van C.Hude (Oxford ³1927). Dit materiaal is zelfstandig verzameld en omvat 5717 infinitivi, d.w.z. 3162 InffPr, 1990 InffAo, 181 InffPe, 384 InffFu. Uitgesloten van het 'ruwe' materiaal zijn alle infinitivi die voorkomen in orakel- of Homerus-citaten (11 InffPr, 8 InffAo, 2 InffFu) en alle infinitivi die voorkomen in passages die door Hude gedeleerd worden (6 InffPr, 3 InffAo, 1 InffFu) (§ 1.1).

Dit 'ruwe' materiaal wordt vervolgens gerangschikt volgens de *syntactische functies* van de infinitivus. Twaalf syntactische functies worden onderscheiden: I De Infinitivus als complement bij verba; II De Infinitivus als complement bij verba + nomina/adjectiva/adverbia; III De Infinitivus als complement bij adjectiva; IV De appositionele infinitivus; V De exexegetische ('finaal-consecutieve') infinitivus; VI De Infinitivus in de voortgezette indirecte rede; VII De Infinitivus in de afhankelijke zin; VIII De Infinitivus na $\pi\acute{o}\lambda\upsilon/\acute{\omega}\sigma\tau\epsilon$; IX De Infinitivus met lidwoord en/of praepositie; X De 'Infinitivus pro Imperativo'; XI De Infinitivus als 'subject/object'. Deze syntactische functies worden kort besproken en toegelicht aan de hand van representatieve voorbeelden (§ 1.2).

Vervolgens wordt er onderscheid gemaakt tussen de *declaratieve* infinitivus, d.w.z. de infinitivus die deel uitmaakt van de indirecte rede in de stricte zin van het woord en de *dynamische* infinitivus, d.w.z. de infinitivus die niet deel uitmaakt van de indirecte rede. Dit onderscheid wordt aan de hand van voorbeelden geïllustreerd (§ 1.3.1) en de criteria die toegepast zijn bij het maken van het onderscheid worden uitvoerig besproken (§§ 1.3.2 en 1.3.3). De declaratieve infinitivus wordt in zijn geheel buiten het materiaal gesloten aangezien hier de grammatische categorie TEMPUS duidelijke een interfererende factor is. De infinitivus futuri wordt in zijn geheel beschouwd declaratief te zijn en wordt als zodanig buiten het materiaal gehouden. Het materiaal wordt op deze manier beperkt tot de *dynamische* infinitivus en omvat 3119 infinitivi, d.w.z. 1859 InffPr, 1198 InffAo, 62 InffPe (§ 1.3.4).

Het materiaal wordt nog op een tweede manier beperkt, n.l. vanuit de distributie van de werkwoorden waartoe de infinitivi behoren. Deze werkwoorden worden in 4 groepen ingedeeld: A-verba, die (afgezien van de InfPe) alleen in de InfPr voorkomen; B-verba die (afgezien van de InfPe) zowel in de InfPr als in de InfAo voorkomen; C-verba die (afgezien van de InfPe) alleen in de InfAo voorkomen; D-verba die alleen in de InfPe voorkomen. Aangezien uitspraken over het gebruik van een aspect-vorm in feite alleen mogelijk zijn in aanwezigheid van een contrast-mogelijkheid met een vorm van de andere aspect-stam, wordt het materiaal verder beperkt tot de infinitivi die behoren tot de B-verba, d.w.z. tot die verba waarbij het gebruik van de InfPr vergeleken kan worden met dat van de InfAo van *hetzelfde* verbum. Aangezien verder het aantal InffPe zeer gering is en de perfectum-stam in semantisch opzicht zeer specifieke problemen stelt, wordt ook de InfPe in zijn geheel buiten het materiaal gehouden (§ 1.4).

De bovengenoemde beperkingen leiden uiteindelijk tot de volgende definitie van het basis-materiaal (§ 1.5): dit onderzoek betreft de aspect-oppositie tussen de dynamische InffPr en de dynamische InffAo die behoren tot verba die in de *Historiën* van Herodotus voorkomen zowel in de dynamische InfPr als in de dynamische InfAo. Dit basis-materiaal omvat 1118 InffPr and 832 InffAo.

In Hoofdstuk II wordt eerst het begrip 'aspect' gedefinieerd. Onder de grammatische categorie ASPECT wordt hier verstaan de verschillen in semantische waarde die er bestaan tussen vormen van de praesens-, de aoristus-, en de perfectum-

stam, voorzover deze verschillen niet beschreven kunnen worden in termen van de grammatische categorie TEMPUS (§ 2.1.1). Vervolgens wordt ingegaan op het verschil dat gemaakt dient te worden tussen de verschillende talige bronnen die semantische informatie leveren. De terminologie van Reichling (1969) en Dik (1968) wordt in dit verband gebruikt en er wordt onderscheid gemaakt tussen de semantische informatie geboden door de talige *context*, de *betekenis* van het werkwoord, en de *semantische waarde* van de aspect-oppositie; de combinatie van deze drie soorten informatie leidt tot de *uiteindelijke interpretatie* van de aspect-vorm (§ 2.1.2).

Een korte beschouwing over de verschillen in aspect-distributie tussen infinitivi van de actieve, mediale en passieve diathese toont aan dat de verschillen niet van dien aard zijn dat een aparte behandeling van actieve, mediale en passieve infinitivi op systematische wijze noodzakelijk is (§ 2.2.).

Vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de mogelijke relatie tussen de betekenis van het werkwoord en het aspect-gebruik van de infinitivus behorend tot dat werkwoord. Teneinde greep te krijgen op deze relatie worden de werkwoorden ingedeeld in drie groepen: (1) die waarbij de InfPr frequenter is dan de InfAo (84 verba met 805 InfPr en 218 InfAo (79%:21%)); (2) die waarbij de InfPr even frequent is als de InfAo (63 verba met 79 InfPr en 79 InfAo (50%:50%)); (3) die waarbij de InfPr minder frequent is dan de InfAo (60 verba met 234 InfPr en 535 InfAo (31%: 69%)). In de groepen (1) en (3) worden afgescheiden die verba waarbij de verhouding van de InfPr tot de InfAo en *vice versa* 4 op 1 of meer is. In groep (1) voldoen 28 verba aan dit criterium (met 441 InfPr en 54 InfAo (89%:11%)); in groep (3) voldoen 12 verba aan dit criterium (met 18 InfPr en 102 InfAo (14%: 86%)). In het geval van deze verba lijkt het *a priori* aannemelijk dat de betekenis van het werkwoord iets te maken heeft met de grote voorkeur voor de InfPr resp. InfAo (§ 2.3.1).

Vervolgens wordt het begrippen-apparaat uiteengezet dat gebruikt wordt bij het beschrijven van de semantische verschillen tussen deze werkwoorden. Dit begrippen-apparaat is ontleend aan Vendler (1967), Lyons (1977) en Platzack (1979). Onderscheid wordt gemaakt tussen een *niet-dynamische situatie* of *toestand* (non-dynamic situation of state) enerzijds en een *dynamische situatie* (dynamic situation) anderzijds. Bij de *dynamische situatie* wordt onderscheid gemaakt tussen een *gebeurtenis/daad* (event/act) enerzijds en een *proces/activiteit* (process/activity) anderzijds. Bij *proces/activiteit* wordt onderscheid gemaakt tussen een *niet-afgesloten proces/activiteit* (unbounded process/activity) en een *afgesloten proces/activiteit* (bounded process/activity). De werkwoorden kunnen ingedeeld worden aan de hand van de vraag welk van deze situaties zij *in principe* of *in eerste instantie* aanduiden. De volgende indeling wordt daarbij gebruikt: *toestands-werkwoorden* (state verbs) corresponderen met de situatie *toestand*; *punctuele werkwoorden* (achievement verbs) corresponderen met de situatie *gebeurtenis/daad*; *niet-terminatieve werkwoorden* (non-accomplishment verbs) corresponderen met de situatie *niet-afgesloten proces/activiteit*; *terminatieve werkwoorden* (accomplishment verbs) corresponderen met de situatie *afgesloten proces/activiteit* (§ 2.3.2). Dit deel wordt afgesloten met een beschouwing over de voor- en nadelen van deze indeling (§ 2.3.3) en over het terminologische verschil tussen de begrippen *aspect* en *Aktionsart* (§ 2.3.4).

Wat betreft de relatie tussen de context en het aspect-gebruik van de infinitivus wordt in de eerste plaats onderscheid gemaakt tussen twaalf *constructie-typen*, d.w.z. tussen twaalf in semantisch opzicht onderscheiden typen van constructies die de infinitivus regeren, te weten GEWOONTE, BEGINNEN, BEVELEN, BESLISSEN, MOETEN, REST-GROEP, TOESTAAN, WILLEN, BEWERKSTELLIGEN, VRAGEN, KUNNEN, GEBEUREN. Deze semantische indeling doorkruist de syntactische indeling naar de syntactische functies van de infinitivus. De aspect-distributie van de infinitivus in deze constructie-typen vertoont significante verschillen (variërend van 97%:4% in GEWOONTE tot 18%:82% in GEBEUREN) (§ 2.4.1). Naast dit onderscheid tussen constructie-typen wordt er onderscheid gemaakt tussen drie *typen context* in de ruimere betekenis van het woord, n.l. tussen de PERMANENTE context, de context HERODOTUS en de HISTORISCHE BESCHRIJVING (inclusief de

DIRECTE REDE) (§ 2.4.2).

De boven-genoemde onderscheidingen en onderverdelingen vormen de basis voor de onderzoeksmethode die wordt gevolgd (§ 2.5). Teneinde de mogelijke relatie tussen het type context en het aspect-gebruik van de infinitivus te kunnen bestuderen, worden in de Hoofdstukken III en IV de PERMANENTE context (inclusief het constructie-type GEWOONTE) en de context HERODOTUS (inclusief de Absolute Infinitivus) apart behandeld. De infinitivi die in de HISTORISCHE BESCHRIJVING voorkomen worden behandeld per constructie-type in aparte hoofdstukken (V-XV) in volgorde van het afnemende overwicht van de InfPr (dat is de volgorde van de opsomming hierboven). In deze interpretatie-hoofdstukken worden de werkwoorden met een verhouding van 4 op 1 of meer slechts zeer summier opgesomd, aangezien het aannemelijk is dat hier het aspect-gebruik primair bepaald wordt door de betekenis van het werkwoord. De overige werkwoorden worden behandeld in drie groepen: eerst de werkwoorden waarvan zowel de InfPr als de InfAo in hetzelfde constructie-type voorkomen, en daarna de werkwoorden waarvan alleen de InfPr resp. InfAo voorkomen (§ 2.5.1). Bij de interpretatie worden in elk hoofdstuk de infinitivi die een *varia lectio* in de andere aspect-stam naast zich hebben geheel apart in een aparte paragraaf behandeld (§ 2.5.2). Tenslotte worden de overige termen die gebruikt worden, voorzover zij nog niet besproken zijn, kort uiteengezet (§ 2.5.3).

Hoofdstuk III bevat de bespreking van de PERMANENTE context inclusief het constructie-type GEWOONTE. De PERMANENTE context bestaat uit drie typen context: (1) de beschrijvingen van zeden en gewoonten; (2) de beschrijvingen van geologische etc. verschijnselen; (3) de algemene waarheden. Het constructie-type GEWOONTE wordt gekenmerkt door een bijna uitsluitend gebruik van de InfPr (96%:4%). Het overwicht van de InfPr is minder groot in de algemene waarheden (68%:32%), in de beschrijvingen van zeden en gewoonten (63%:37%) en in de beschrijvingen van geologische etc. verschijnselen (61%:39%). Bij de beschrijvingen van zeden en gewoonten (§ 3.1) kan onderscheid gemaakt worden tussen (1) mededelingen van algemene strekking over het bestaan van een bepaald gebruik of gewoonte; (2) feitelijke mededelingen over de absolute onmogelijkheid van het verichten van een bepaalde handeling vanwege religieuze scrupules; (3) gedetailleerde beschrijvingen van de feitelijke uitvoering van een bepaald gebruik of gewoonte. Bij de beschrijvingen van geologische etc. verschijnselen (§ 3.2) kan onderscheid gemaakt worden tussen (1) algemene beschrijvingen van geologische, ecologische, botanische, biologische, climatologische verschijnselen; (2) geographische beschrijvingen van bepaalde landstreken met bijzondere aandacht voor de moeilijkheden die de reiziger ondervindt die door die landstreken moet reizen.

Hoofdstuk IV bevat de bespreking van de context HERODOTUS inclusief de Absolute Infinitivus. De context HERODOTUS bestaat uit drie typen mededelingen: (1) methodologische mededelingen van algemene strekking over de gedragslijn die Hdt of zijn informanten volgen in het verwerken van de beschikbare informatie; (2) methodologische mededelingen over de problemen die Hdt confronteren bij de evaluatie van de beschikbare informatie; (3) feitelijke mededelingen over de moeilijkheden verbonden aan het verkrijgen en overdragen van specifieke informatie over een specifiek onderwerp (in de meeste gevallen gaat het om mededelingen over het onvermogen van Hdt of zijn informanten deze informatie te leveren). De context HERODOTUS is gekenmerkt door een relatief groot overwicht van de InfAo (28%:72%). De Absolute Infinitivus omvat twee typen: (1) idiomatische uitdrukkingen van het type $\omega\varsigma$ εἰκόσαι/ὡς εἶπεῖν, die slechts dienen om de toepasbaarheid van een deel van de zin of van de zin in te perken; deze uitdrukkingen kunnen worden opgevat als elliptische vormen van uitdrukkingen van het type $\omega\varsigma$ ἔστι εἶπεῖν; (2) uitdrukkingen van het type $\omega\varsigma$ μὲν ἐμὲ συμβαλλόμενον εὐρίσκουσιν die direct vergelijkbaar zijn met uitdrukkingen van het type $\omega\varsigma$ ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω. De Absolute Infinitivus is gekenmerkt door een groot overwicht van de InfAo (13%:87%).

Hoofdstuk V bevat de bespreking van het constructie-type BEGINNEN. Dit constructie-type bestaat uit 5 sub-typen, te weten de sub-typen BEGINNEN (§ 5.1), ΜΕΛΛΩ (§ 5.2), KLAAR MAKEN/ZIJN (§ 5.3), PROBEREN (§ 5.4) en VAN PLAN ZIJN (§ 5.5). Het overwicht van de InfPr varieert van bijna uitsluitend in de sub-typen BEGINNEN (92%:8%), ΜΕΛΛΩ (93%:7%) en KLAAR MAKEN/ZIJN (93%:7%) tot relatief groot in het sub-type PROBEREN (66%:34%), en tot minimaal in het sub-type VAN PLAN ZIJN (55%:45%).

Hoofdstuk VI bevat de bespreking van het constructie-type BEVELEN. Dit constructie-type bestaat uit 4 sub-typen, te weten de werkwoorden van bevelen (§ 6.1), de werkwoorden van verbieden (§ 6.2), de 'finale' infinitivus (§ 6.3) en de 'Infinitivus pro imperativo' (§ 6.4). Het overwicht van de InfPr varieert van bijna uitsluitend bij de werkwoorden van verbieden (93%:7%) tot uitgesproken groot bij de 'finale' infinitivus (85%:15%) tot relatief groot bij de werkwoorden van bevelen (68%:32%) tot non-existent bij de 'Infinitivus pro imperativo' (50%:50%). Een summier vergelijking met het aspect-gebruik van de imperativus en de prohibitieve coniunctivus in Hdt (§ 6.5) toont aan (1) dat het overwicht van de praesensstam iets lager is bij de imperativus dan bij de infinitivus bij de werkwoorden van bevelen, en (2) dat in die gevallen waar het aspect-gebruik van imperativus en infinitivus bij hetzelfde werkwoord met elkaar vergeleken kunnen worden, in 57% van de werkwoorden het aspect-gebruik identiek is, in 29% vergelijkbaar en in 14% tegengesteld.

Hoofdstuk VII bevat de bespreking van het constructie-type BESLISSEN. Het merendeel van de infinitivi komt voor bij de werkwoorden van beslissen (§ 7.1); slechts een zeer klein gedeelte komt voor in ὥστε-zinnen (§ 7.2). Het constructie-type BESLISSEN is gekenmerkt door een relatief groot overwicht van de InfPr (70%:30%).

Hoofdstuk VIII bevat de bespreking van het constructie-type MOETEN. De aspect-distributie, die voor het constructie-type als geheel een matig overwicht van de InfPr vertoont (62%:38%), verschilt opvallend in de 3 sub-typen waaruit het constructie-type bestaat: het varieert n.l. van een uitsluitend gebruik van de InfAo in de combinatie ὥφελον + infinitivus als uitdrukking van een onvervulbare wens (0:100%; § 8.4) tot een uitgesproken groot overwicht van de InfAo bij de constructies die *fataliteit/voorbestedmdheid* uitdrukken (12%:88%; § 8.3) tot een relatief groot overwicht van de InfPr bij de constructies die dat niet doen (77%:23%; § 8.2). Binnen het laatstgenoemde sub-type kan nog onderscheid gemaakt worden tussen de constructies die *noodzakelijkheid* uitdrukken (62%:38%), de constructies die *verplichting* uitdrukken (83%:17%) en de constructies die *passendheid* uitdrukken (88%:12%).

Hoofdstuk IX bevat de bespreking van de REST-GROEP inclusief de Infinitivus met lidwoord. De REST-GROEP (§ 9.1) is gekenmerkt door een minimaal overwicht van de InfPr (52%:48%); de Infinitivus met lidwoord door een relatief groot overwicht van de InfAo (29%:71%).

Hoofdstuk X bevat de bespreking van het constructie-type TOESTAAN. Dit constructie-type is gekenmerkt door een matig overwicht van de InfAo (40%:60%).

Hoofdstuk XI bevat de bespreking van het constructie-type WILLEN. Het constructie-type als geheel is gekenmerkt door een relatief groot overwicht van de InfAo (30%:70%). De aspect-distributie varieert opvallend tussen de 4 sub-groepen die onderscheiden lijken te kunnen worden, n.l. van een uitgesproken groot overwicht van de InfAo in het type ἐπιθυμέω (18%:82%) tot een relatief groot overwicht van de InfAo in constructie ἐθέλω (29%:71%), in het type δικάζω (33%:67%) en in de constructie βούλομαι (34%:66%).

Hoofdstuk XII bevat de bespreking van het constructie-type BEWERKSTELLIGEN.

Dit constructie-type bestaat uit 5 sub-typen, die gekenmerkt zijn door een overwicht van de InfAo dat varieert van uitsluitend in de *πρίν*-zinnen (0%:100%; § 12.4) tot uitgesproken groot in de *ὅστε*-zinnen (20%:80%; § 12.5) en bij de 'finale' infinitivus (20%:80%; § 12.3) tot relatief groot bij de werkwoorden van verhinderen (29%:71%; § 12.2) tot matig bij de werkwoorden van bewerkstelligen (36%:64%; § 12.1). Bij de werkwoorden van bewerkstelligen kan nog onderscheid gemaakt worden tussen de werkwoorden van overreden (30%:70%), de werkwoorden van dwingen (68%:32%), de werkwoorden van bewerkstelligen (0%:100%), de werkwoorden die betekenen 'gevaar lopen te' (0%:100%) en de werkwoorden die betekenen 'het over zich verkrijgen om te' (40%:60%).

Hoofdstuk XIII bevat de bespreking van het constructie-type VRAGEN. Het overwicht van de InfAo in het constructie-type als geheel is relatief groot (27%:73%), maar binnen het constructie-type is het veel groter bij de constructies met een niet-menselijke adressaat (7%:93%; § 13.3) dan bij die met een menselijke adressaat (33%:67%; § 13.2).

Hoofdstuk XIV bevat de bespreking van het constructie-type KUNNEN. Dit constructie-type is gekenmerkt door een matig overwicht van de InfAo (36%:64%). Het merendeel van de gevallen is ontkend en betreft dus het onvermogen een bepaalde handeling te verrichten of de onmogelijkheid dat een bepaalde situatie wordt verwezenlijkt.

Hoofdstuk XV bevat de bespreking van het constructie-type GEBEUREN. Dit constructie-type bestaat uit twee sub-typen, d.w.z. de werkwoorden van gebeuren, die gekenmerkt zijn door een bijna uitsluitend gebruik van de InfAo (7%:93%; § 15.1) en vergelijkbare constructies met een *ὅστε*-zin, waar het overwicht van de InfAo beduidend minder is (34%:66%; § 15.2). Door het semi-declaratieve karakter van dit constructie-type staat het gebruik van de infinitivus hier heel dicht bij dat van de corresponderende imperfecta en indicativi aoristi.

Hoofdstuk XVI bevat de algemene conclusies. Deze conclusies zijn ingedeeld naar de vier punten waarop de interactie tussen de semantische waarde van de aspect-oppositie en de semantische informatie die door de overige talige bronnen wordt aangedragen, het duidelijkst bestudeerbaar is, te weten: (1) de betekenis van het werkwoord waartoe de infinitivus behoort; (2) het type context (in de ruime betekenis van het woord) waarin de infinitivus voorkomt; (3) het type constructie dat de infinitivus regeert; (4) de overige contextuele factoren.

(1) De betekenis van het werkwoord (§ 16.1). Uitvoerig wordt ingegaan op de problemen die zich voordoen bij het classificeren van de werkwoorden in één van de typen werkwoorden die onderscheiden zijn. Van de 207 B-verba blijken 17 verba classificeerbaar als toestands-werkwoorden, 19 verba als punctuele werkwoorden, 15 verba als niet-terminatieve werkwoorden, 102 verba als terminatieve werkwoorden, terwijl classificatie bij 54 verba moeilijk tot onmogelijk is. Op grond van algemene beschouwingen over verschillen in aspect-gebruik tussen deze typen werkwoorden kunnen een aantal algemene conclusies geformuleerd worden. (1) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt om een *toestand* of een *niet-afgesloten proces/activiteit* aan te duiden. (2) De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt om een *gebeurtenis/daad* aan te duiden. (3) De InfPr en de InfAo worden allebei gebruikt om een *afgesloten proces/activiteit* aan te duiden. Hier wordt de InfPr bij voorkeur gebruikt wanneer het proces of de activiteit *op zich* primaire relevantie heeft; de InfAo wordt bij voorkeur gebruikt als de *afsluiting* van het proces of de activiteit primaire relevantie heeft.

(2) Het type context (§ 16.2). Het aspect-gebruik van de infinitivus in de PERMANENTE context en in het constructie-type GEWOONTE leidt tot een aantal algemene conclusies. (1) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt om een *permanent-iteratieve* situatie aan te duiden of een *habituële* handeling. (2) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt in mededelingen met een *algemene strekking*. (3) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt om een *permanent-distributieve* situatie aan te duiden;

de InfAo is hier echter ook mogelijk, vooral in het geval van een *specifieke verwijzing*. (4) De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt bij een *specifieke verwijzing*. Het aspect-gebruik van de infinitivus in de context HERODOTUS en in de Absolute Infinitivus leidt tot een aantal conclusies. (1) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt in mededelingen met een *algemene strekking* of met een *niet-specifieke verwijzing*. (2) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt wanneer het proces of de activiteit primaire relevantie heeft. (3) De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt in *feitelijke* mededelingen met een *specifieke verwijzing*. (4) De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt wanneer het proces of de activiteit geen primaire relevantie heeft.

(3) Het type constructie (§ 16.3). Op grond van de aspect-distributie van de infinitivus kan onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende constructie-typen op het punt van de vraag in hoeverre het gebruik van de InfPr of InfAo *voorspelbaar* is. Zulk een uitspraak lijkt mogelijk te zijn voor de constructie-typen GEWOONTE, BEGINNEN, BEVELEN en BESLISSEN voor wat betreft de voorspelbaarheid van het gebruik van de InfPr, en voor de constructie-typen GEBEUREN, BEWERKSTELLIGEN, VRAGEN en WILLEN voor wat betreft de voorspelbaarheid van het gebruik van de InfAo. Zulk een uitspraak is minder goed mogelijk voor de constructie-typen MOETEN, KUNNEN, TOESTAAN en REST-GROEP. Het bijna uitsluitende gebruik van de InfPr in het constructie-type GEWOONTE (96:4%) vormt een aanwijzing voor de grote voorspelbaarheid van het gebruik van de InfPr om *distributief-iteratieve* situaties aan te duiden. Het bijna uitsluitende gebruik van de InfPr in het constructie-type BEGINNEN (82:18%) vormt een aanwijzing voor de grote voorspelbaarheid van het gebruik van de InfPr wanneer de *begin-fase* van het proces of de activiteit, en dus wanneer het proces of de activiteit *op zich*, primaire relevantie heeft (in tegenstelling tot de *eind-fase* van het proces of de activiteit). De relatief grote voorkeur voor de InfPr in de constructie-typen BEVELEN (70:30%) en BESLISSEN (70:30%) vormt een aanwijzing voor de voorspelbaarheid van het gebruik van de InfPr wanneer het gaat om een *gedraglijn* of een *handelswijze* en wanneer het proces of de activiteit *op zich* primaire relevantie heeft in de zin dat de infinitivus een handeling aanduidt die uitgevoerd moet worden in *onmiddellijke* opvolging van het daartoe gegeven bevel. Het bijna uitsluitende gebruik van de InfAo in het constructie-type GEBEUREN (12:88%) heeft te maken met het semi-declaratieve karakter van dit constructie-type en vormt een aanwijzing voor de voorspelbaarheid van het gebruik van de InfAo in *feitelijke mededelingen* over het *feitelijke plaatshebben* van een *gebeurtenis* in het *verleden*. De relatief grote voorkeur voor de InfAo in de constructie-typen BEWERKSTELLIGEN (24:76%), VRAGEN (27:73%) en WILLEN (30:70%) vormt een aanwijzing voor de voorspelbaarheid van het gebruik van de InfAo wanneer de *effectuering* of *afsluiting* van de handeling of situatie primaire relevantie heeft. Het aspect-gebruik van de infinitivus in de constructie-typen die niet een significante voorkeur voor de InfPr of InfAo hebben, MOETEN (62:38%), TOESTAAN (40:60%), KUNNEN (36:64%) en REST-GROEP (47:53%) laat zich verklaren naar analogie van dat in de overige constructie-typen. Het aspect-gebruik van de infinitivus in de verschillende constructie-typen leidt zo tot een aantal conclusies. (1) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt wanneer er sprake is van een *niet-specifieke verwijzing*, in het bijzonder wanneer het gaat om een *distributief-iteratieve* situatie of een *habituële* handeling. (2) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt om een *gedraglijn* of *handelswijze* aan te duiden. (3) De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt wanneer de *begin-fase* van het proces of de activiteit, of wanneer het proces of de activiteit *op zich*, primaire relevantie heeft. (4) De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt wanneer er sprake is van een *specifieke verwijzing*, in het bijzonder wanneer het gaat om een *daad* of *gebeurtenis*. (5) De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt wanneer de *effectuering* of *afsluiting* van de situatie of handeling primaire relevantie heeft.

(4) De overige contextuele factoren (§ 16.4). Vier contextuele factoren worden hier nader besproken.

(a) Het verschil tussen een *specifieke* en een *niet-specifieke verwijzing* (§ 16.4.1). Als ondersteuning van de relevantie van dit verschil kan worden aangevoerd

het verschil in aspect-distributie bij (1) een *enkelvoudig/meervoudig subject* van infinitivus en (2) een *enkelvoudig/meervoudig object/complement* van de infinitivus. In beide gevallen blijkt er een voorkeur te zijn voor de InfPr bij een meervoudig subject/object en een voorkeur voor de InfAo bij een enkelvoudig subject/object.

(b) De aan-/afwezigheid van een negatie. Algemene statistische beschouwingen over de aspect-distributie bij negatieve en positieve voorbeelden ondersteunen de conclusie die reeds bij de interpretatie bereikt was. Het aspect-gebruik van de infinitivus is verklaarbaar ongeacht de vraag of er een negatie aanwezig is of niet. De aan-/afwezigheid van een negatie lijkt daarom het aspect-gebruik van de infinitivus niet *direct* te beïnvloeden. Een uitzondering vormen een klein aantal gevallen (vooral in het constructie-type WILLEN) waar de aanwezigheid van de negatie van belang is voor de *interpretatie* van de infinitivus.

(c) De correspondentie in aspect-gebruik tussen hoofdwerkwoord en infinitivus. Het gebruik bij de interpretatie van zulk een correspondentie ter (gedeeltelijke) verklaring van het aspect-gebruik van de infinitivus (vooral van de InfAo) wordt ondersteund door algemene statistische beschouwingen op dit punt, waarbij blijkt dat er inderdaad een zekere voorkeur bestaat voor de combinatie van de aoristus-resp. praesensstam bij het hoofdwerkwoord én in de infinitivus.

(d) De coordinatie van meerdere infinitivi. In die gevallen waar meerdere infinitivi afhangen van dezelfde constructie, blijken de infinitivi in 73% van de gevallen tot dezelfde aspectstam te behoren en in 27% van de gevallen tot verschillende aspectstammen. De temporele verhouding tussen de handelingen aangeduid door deze infinitivi lijkt geen rol van belang te spelen bij het aspect-gebruik van de infinitivi, behalve in een klein aantal gevallen waar de InfAo gebruikt wordt om *afgeslotenheid* van de éne handeling voor de andere aan te duiden.

Concluderend kan nu gesteld worden dat een aantal factoren het gebruik van de InfPr resp. InfAo determineren (§ 16.5). De InfPr wordt bij voorkeur gebruikt wanneer: (1) er sprake is van een mededeling met *algemene* of *universele strekking* en een *niet-specifieke verwijzing*; (2) er sprake is van een *distributief-iteratieve* situatie of handeling, in het bijzonder wanneer er sprake is van een *iteratieve* situatie, een *habituële* handeling of een *permanente eigenschap*; (3) er sprake is van een *toestand*, een *duratieve* situatie, een *continuatieve* situatie of een *niet-afgesloten proces/activiteit*; (4) er sprake is van een *gedragslijn* of een *handelswijze*; (5) er sprake is van een *proces/activiteit*; (6) de *begin-fase* van de handeling of situatie primaire relevantie heeft. De InfAo wordt bij voorkeur gebruikt wanneer: (1) er sprake is van een *feitelijke* mededeling met een *specifieke verwijzing*; (2) er sprake is van een *éénmalige* handeling of situatie; (3) het zuivere *totstandkomen* van de situatie of handeling primaire relevantie heeft; (5) er sprake is van een *gebeurtenis/daad*; (6) de *eind-fase* of *effectuering/afsluiting* van de situatie of handeling primaire relevantie heeft, met als bijzonder geval het gebruik van de InfAo ter aanduiding van een handeling die afgesloten moet zijn voor een volgende handeling. Deze factoren kunnen worden samengevat in termen van twee fundamentele opposities, te weten (1) de oppositie tussen de primaire relevantie van het *proces* of de *activiteit op zich* en die van de *effectuering* of *afsluiting* van dat proces of die activiteit, en (2) de oppositie tussen een *niet-specifieke* en een *specifieke verwijzing*. Deze twee fundamentele opposities zijn werkzaam *gelijktijdig* eerder dan *afzonderlijk*. Het lijkt voorts nog niet mogelijk een hiërarchische relatie tussen de twee opposities vast te stellen.

2763
1982